

Optimaal speenmanagement:

"gerichte coaching naar een betere gezondheidsstatus"

VeeTournee 2022
07/07/2022 - Kortrijk

inagro
ONDERZOEK & ADVIES IN LAND- & TUINBOUW

onderzoek en advies in land- & tuinbouw
west-vlaanderen

1

Agendapunten

- Het project
- Speenproblematiek
- Risicofactoren en preventie
- Bevindingen uit het project
- Onderliggende aandoeningen
- Het PDCA principe
- Wat hebben we geleerd?

2

Het project...

Demonstratieproject Optimaal Speenmanagement

Gerichte coaching naar een betere gezondheidsstatus

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

inagro
ONDERZOEK & ADVIES IN LAND- & TUINBOUW

Ghent University

DGZ
DIERENGEZONDHEID

3

Het project...

- 01/07/2020 – 30/06/2022
- Doel is om de gezondheidsstatus op bedrijven te verbeteren, met de nadruk op speenmanagement
- Via coaching – PDCA principe
- Streven naar een meer verantwoord antibiotica-gebruik (ipv streven naar "zonder" antibiotica)

4

Werkpakketten

- WP 1: Digitaliseren speenchecklist en introduceren in projectmanagement app
 - Juni 2020 – oktober 2020
 - Mijlpaal:
 - Speenchecklist in projectmanagement app implementeren
 - Genereren van lijst SMART actiepunten
- WP 2: Optimaliseren speenmanagement m.b.v. PDCA-principe op 15 bedrijven
 - Oktober 2020 – maart 2022
 - Mijlpaal: succesvol verbeteren speenmanagement 15 bedrijven
- WP 3: Communicatie en opleiding
 - Volledige projectduur

5

Speenproblematiek....

- Focus op drie ziekten: speendiarree, streptokokken en slingerziekte
- Nadelig voor algemene gezondheidsstatus van je bedrijf, ook bij zeugen en vleesvarkens
- Redenen van mindere prestaties, uitval, sterfte
- Economische verliezen
- Dierenwelzijn, antibioticagebruik

6

Ga1

Alarmsignalen herkennen en snel ingrijpen

- Snel herkennen van de eerste symptomen maakt een snelle diagnose mogelijk → 2x/dag controle!
- Snelle diagnose maakt een effectieve behandeling mogelijk:
 - Minder erge letsels, kans op snellere genezing en herstel
 - Minder kans op verspreiding naar andere dieren (isoleren van het zieke dier)
 - Individuele behandeling voldoende, geen groepsbehandeling nodig
- Belangrijk om in te grijpen vóór de dieren echt ziek worden → preventie en risicofactoren
- Beheersing van ziektes in de biggenafdeling met medicatie, zinkoxide is verleden tijd

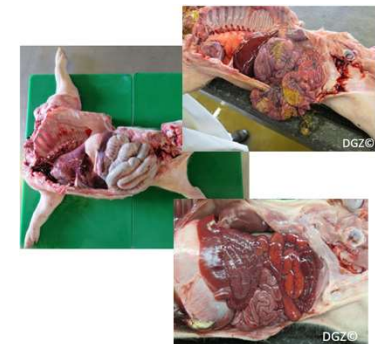
7

Ga2

Speendiarree

Wat te zien en op welke leeftijd?

- Lusteloosheid
- Vaak 3 – 5 dagen na spenen
- Platte mest, waterige diarree
- Lagere voederopname
- Biggen liggen vuil, nat
- Langer haar, doffe huid, magere biggen
- Gekromde rug

8

Dia 7

Ga1 effectieve
Gastgebruiker; 10/11/2021

Dia 8

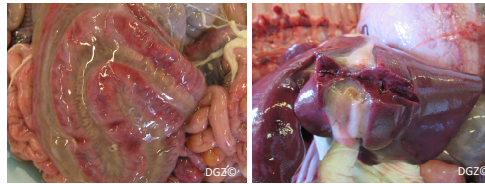
NN3 evt. foto toevoegen van gezonde darmen?
Nathalie Nollet; 21/10/2021

Ga2 done
Gastgebruiker; 10/11/2021

Slingerziekte

Wat te zien en op welke leeftijd?

- 1 – 2 weken na spenen
- Slingerende gang, zwalpen
- Oedeem op neusrug, oogleden
- Mooie, goed gevulde biggen
- Moeilijk of niet recht kunnen
- Plotse sterfte

inagro

DGZ

9

Streptokokken

Wat te zien en op welke leeftijd?

- 3 - 12 weken oud
- Gewrichtsontsteking
- Koorts, sufheid, evenwichtsstoornissen
- Zijligging, fietsbewegingen, nekkrimp
- Plotse sterfte

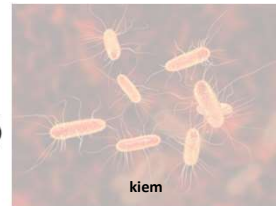

inagro

DGZ

10

Risicofactoren en preventie: evenwicht zoeken

Diersoort
Ras
Leeftijd
Geslacht
Immuniteit
...

Externe factoren

Voeder
Klimaat, huisvesting
Hygiëne
Bedrijfsvoering
...

STRESS

Infectiviteit
Virulentie
Onderliggende aandoeningen

inagro

DGZ

11

Risicofactoren en preventie: gastheer

gezonde zeugen

gezonde, sterke biggen bij de geboorte

immuniteit

voldoende biest en melk

gezonde, sterke biggen spenen

goede opstart in de biggenafdeling

inagro

DGZ

12

Risicofactoren en preventie: externe factoren

Voeder
Drinkwater

Bedrijfsvoering

Klimaat

Huisvesting

Hygiëne

13

Checklist Optimaal Spenen

inagro

	Altijd	Soms	Nooit	Onbekend	NVT	Afslap punten
1. Een goede start voor de biggen: zeugen- en biestmanagement						
Er is een vaccinatieprotocol aanwezig voor de zeugen (schema toevoegen indien aanwezig).						
Er wordt aandacht besteed aan de conditie van de zeugen.						
Zeugen eten vlot rond en na het werpen.						
2. Behandelingen en vaccinaties in de kraamstal						
Indien er gecasteerd wordt, gebeurt dit hygiënsch (2 mesjes waarvan telkens 1 in ontmetting staat).						
Indien tanden worden geslepen blijven geen scherpe randen over en worden geen wonden gemaakt.						
Indien staarten worden gecoupeerd gebeurt dit met een brander.						
3. Het spenen						
Spenen gebeurt vanaf 24 dagen leeftijd.						
Biggen blijven per toom bij spenen.						
Er wordt opgelet dat de biggen niet afkoelen tijdens het verhuizen.						
Risicobiggen (zieke biggen, biggen van pleegzeug, kleine biggen)						
4. Voeder- en drinkwatermanagement na het spenen						
Biggen in de kraamstal worden biggevoerd.						
Voerovergangen verlopen geleidelijk.						
Er is steeds vers voer aanwezig in de batterij.						
De eerste dagen na spenen worden extra voederbakjes bijgezet.						
Per 8 tot 10 biggen is minimaal een eetplaats voorzien.						
Het drinkwater voldoet aan de richtwaarden.						
Het debiet ligt tussen 0.5 - 1.0 l/min.						
Per 10 tot 15 biggen is er minstens 1 goed bereikbare drinknippel voorzien.						

west-vlaanderen
de gedreven provincie

14

Checklist optimaal spenen		
1		Afslap punten
2	Een goede start voor de biggen: zeugen- en biestmanagement	Altijd
3	Er is een vaccinatieprotocol aanwezig voor de zeugen	Altijd
4	Er wordt aandacht besteed aan de conditie van de zeugen	Altijd
5	Zeugen eten vlot rond en na het werpen	Altijd
6	Zeugen beschikken over voldoende zuiver drinkwater (debiet min. 2l/min)	Soms
7	Rond het werpen wordt de mest achter de zeugen verwijderd	Nooit
8	Zeugen werpen vlot, de nageborte komt vlot af	Onbekend
9	Zeugen geven vlot melk na het werpen	Altijd
10	De biggen dragen snel op na de geboorte	Altijd
11	Je telt de biggen aan bij de zeug als het nodig is	Altijd
12	Bij grote tomen pas je split suckling/alternierend zuigen toe	Altijd
13	Uniformiseren van de tomen gebeurt tussen 24 en 48h na werpen	Altijd
14	De zeugin hebben voldoende functionele tepels	Altijd
15	Baarmoeder- en uierontstekingen komen niet voor	Altijd
16	De handelingen bij de biggen worden uitgevoerd vanaf dag 3 na werpen	Nooit
17	Gemiddeld geboortegewicht is > 2,2 kg	Soms
18	Samenvatting zeugen- en biestmanagement	Altijd
19		
20	2. Behandelingen en vaccinaties in de kraamstal	Altijd
21	Indien er gecasteerd wordt, gebeurt dit hygiënsch (2 mesjes waarvan er telkens 1 in de ontmetting staat)	Nvt
22	Indien er tandjes worden geslepen, blijven er geen scherpe randen over en worden er geen wonden gemaakt	Soms
23	Indien staarten worden gecoupeerd, gebeurt dit met een brander	Altijd
24	Er zijn geen wonden aan de voor/kinen bij de biggen in de kraamstal	Soms
25	Behandelmateriaal wordt tussen verschillende afdelingen gereinigd en ontmet of vervangen	Altijd
26	Er is een vaccinatieprotocol aanwezig voor de biggen	Nvt
27	Samenvatting kraamstahandelingen	Nvt
28		
29	3. Het spenen	Altijd
30	Spenen gebeurt vanaf 24 dagen leeftijd	Nooit
31	Biggen blijven per toom bij het spenen	Nooit
32	Er wordt opgelet dat de biggen niet afkoelen tijdens het verhuizen	Soms
33	Risicobiggen (zieke biggen, biggen van pleegzeug, kleine biggen) worden apart gehouden na het spenen	Altijd
34	Het klimaat is in orde bij opzet in de biggenafdeling (28-30°C/geen tocht/voldoende	

15

WP 2: optimaliseren van het speenmanagement op 15 bedrijven

- Gestart op 17 bedrijven, 2 ervan gestopt → uiteindelijk 15
 - Antibiotica gebruik al voldoende gedaald
 - Bedrijf overgenomen, overnemers te weinig tijd voor deelname aan project
 - Eén bedrijf enkel telefonisch verdere opvolging (en via d'arts): te weinig tijd
- Vnl. West-Vlaanderen
- Niet op elk bedrijf 4 fysieke bezoeken, wel telefonische opvolging / via What's App

16

WP 2: optimaliseren van het speenmanagement op 15 bedrijven

Bedrijf	Gemeente
1	Veurne
2	Kaprijke
3	Wingene
4	Poperinge
5	Lichtervelde
6	Nieuwerkerken
7	Poperinge
8	Hooglede
9	Nieuwerkerke
10	Veurne
11	Wuustwezel
12	Leisele
13	Oud-Turnhout
14	Hooglede
15	Merkplas

17

Bevindingen uit het project

- In de meeste gevallen namen varkenshouders zelf contact op
- Andere via bedrijfsdierenarts of vanuit andere projecten
- Motivatie bij varkenshouders om minder antibiotica te gebruik is zeker aanwezig
- Crisis in de varkenshouderij → moeilijker om alternatieven in te zetten, ook blijven inzetten van vaccins staat onder druk

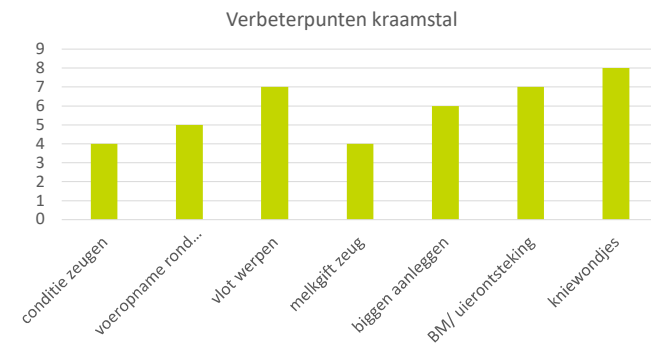
18

Bevindingen uit het project

- Meest voorkomende probleem: te veel uitval
- Vaak al geprobeerd met minder / zonder antibiotica zonder succes
- Overlopen checklist → “externe” kijk op het management
- Starten met analyses → identificeren van het probleem
- Bedrijfsbezoeken zoveel mogelijk samen met bedrijfsdierenarts of andere adviseurs

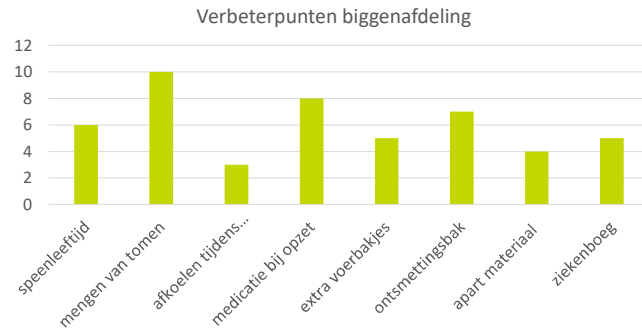
19

Speenchecklist

20

Speenchecklist

21

Analyses

- Biestcheck op 3 bedrijven
- Wateranalyse op 5 bedrijven
- Afdrukplaatjes op 2 bedrijven
- "Klassieke" analyses op 14 bedrijven
 - Autopsie
 - Organen
 - Mengmest
 - Serum
 - Speeksel

22

Meest voorkomende problematieken

- Slingerziekte, speendiarrée, streptokokken
- Onderliggende aandoeningen: PRRS, Circo
- Minder frequent:
 - Influenza
 - G. Parasuis
 - Brachyspira
 - Salmonella
 - Rotavirus

23

Voornaamste adviezen

- Algemene adviezen:
 - Opvolgen conditie van de zeugen (spekdiktemetingen)
 - Behandelen van de zeugen tegen schurft en worminfecties
 - Omschakelen van een 4 naar een 5 WS (verhogen van de speenleeftijd)
 - Monitoren van het voorkomen van de belangrijkste ziekteverwekkers
 - Autopsie en diagnostiek van gestorven biggen
 - Bijsturen van vaccinatieschema's, controleren en updaten van het stalvaccin
 - Overgaan tot individuele behandelingen met antibiotica i.p.v. groepsbehandelingen

24

Voornaamste adviezen

- Adviezen kraamstal:
 - Temperatuur vloerverwarming hoger instellen
 - Droogvoer verstrekken laatste dagen voor spenen ipv nat voer
 - Vroeger starten met bijvoederen van de biggen
 - Extra water geven aan de zeugen voor / rond werpen
 - Meer pleegzeugen maken

25

Voornaamste adviezen

- Adviezen biggenafdeling:
 - Meer drinknippels voorzien, extra water voorzien
 - Droogvoer geven ipv brijvoer
 - Extra voerbakken voorzien de eerste weken na spenen
 - Voerbakken voldoende opvullen vanaf spenen
 - Bezettingsdichtheid verlagen
 - Extra verlichting voorzien boven de voerbakken

26

Voornaamste adviezen

- Adviezen biggenafdeling:
 - Aanzuren van het drinkwater (hoog bicarbonaatgehalte)
 - Klimaat bijsturen (voldoende warm bij spenen)
 - Hergroepering na 3 weken vermijden
 - Aanpassing van de voederformules
 - Strikter gescheiden houden van de leeftijdsgroepen

27

Agendapunten

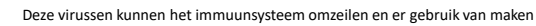
- Het project
- Speenproblematiek
- Risicofactoren en preventie
- Bevindingen uit het project
- **Onderliggende aandoeningen**
- Wat hebben we geleerd

28

- PRRSV en PCV2
- Correct vaccineren
- Autovaccin

- PCV2
- PRRSV

- Is PRRSV aanwezig op het bedrijf en in welke mate?
- 3 maal per jaar bemonstering van 20 biggen in de biggenafdeling
 - 10 kort na spenen
 - 10 op het einde
- Onderzoek naar het voorkomen van het virus met behulp van PCR (pool per 5)

Dit rapport geeft een overzicht van alle PRRSV-onderzoeken die u de afgelopen twee jaar liet uitvoeren binnen de PRRS-Monitor Biggen.

HOE EVOLUEERT DE PRRS-SITUATIE IN UW BIGGENAFDELING?

Onderstaande figuur geeft een overzicht van het aantal positieve* PCR-pools per periode (P).

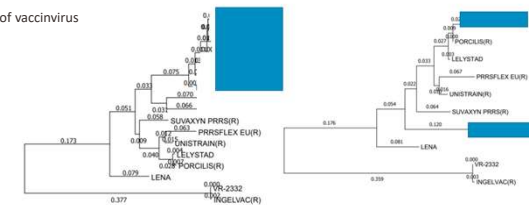

(*: twijfelachtige resultaten worden hier gerapporteerd als positief)

- Onderzoek naar het voorkomen van het virus met behulp van PCR (pool per 5)

- PCR positief → sequencer van het gevonden virus

- Onderscheid wildtype of vaccivirus

Vaccineren: één van de mogelijke maatregelen

- Waaruit bestaat een vaccin?
 - Antigene massa
 - Antigenen van de kiem waartegen gevaccineerd wordt
 - Oplosmiddel
 - Stimuleert de immuunrespons
 - Presenteert het antigeen aan het lichaam
 - Stelt het antigeen langzaam vrij
 - ...

Vaccineren: één van de mogelijke maatregelen

- Doel van vaccinatie?!
 - Bescherming van het zier zelf
 - Beperken van de vermeerdering van de kiem
 - Tegen symptomen
 - Daling van de infectiedruk
 - Bescherming van de nakomelingen
 - Overdracht in de baarmoeder verhinderen
 - Minder kiemoverdracht
 - Maternale immuniteit!

Vaccineren: één van de mogelijke maatregelen

- Eerst algemeen management in orde brengen
- METEN IS WETEN!!
 - Bedrijfsspecifieke aanpak

Agendapunten

- Het project
- Speenproblematiek
- Risicofactoren en preventie
- Bevindingen uit het project
- Onderliggende aandoeningen
- **Het PDCA principe**
- Wat hebben we geleerd

Het PDCA principe

- Methode om je werk beter te organiseren en te plannen
- Efficiënter werken, betere resultaten behalen
- Principe:
 - Doel voor ogen houden
 - Streven naar continue verbetering
- Structurele en cyclische aanpak van de problemen

37

38

Plannen

- Werk met een takenlijstje
 - Rust in je hoofd
 - Meer overzicht
 - Afvinken → goed gevoel
- Plan vaste taken in in je agenda
 - Meerwekensysteem
 - Scannen, vaccineren, sperma bestellen, start brontsynchronisatie
 - Aanpassen voeders zeugen / biggen
 - Aanpassingen klimaatinstellingen

39

Plannen

- Nieuwe taken: goed uitleggen, zorgen voor nodige materiaal
- Werken met personeel
 - wie doet wat: duidelijke afspraken
 - wie is verantwoordelijk?
- White board: agenda per week / per persoon
- Plan vaste afspraken met je adviseurs – laat ze samen komen
 - Efficiëntere planning
 - Geen tegenstrijdig advies, aan hetzelfde zeel trekken om tot een oplossing te komen

40

Uitvoeren: vaste protocols

- Vaccinatieschema's
- Voerschema's
- Klimaatcurve
- Kleurcodesysteem inseminatie

VACCINATIES DRACHT

Groep	Kl Datum	Werpdatum	Vaccin	Datum	Check
1	03/06/2022	26/09/2022	PRRS	07/09/2022	✓
			Snuffelziekte	05/09/2022	
			Cell	12/09/2022	

BIGGENBEHANDELMAT

- STAARTCOUPEERDER
- TANDENSLUIPER
- VERLENGKABEL
- IJZER
- BAYCOX
- RESERVEMATERIAAL:
 - NAALDIES
 - VOORRAAD IJZER
 - VOORRAAD BAYCOX

41

Uitvoeren

- Beperk je tot 2, max. 3 acties
- Verander niet alles tegelijk
- Voer deze acties gedurende een voldoende lange periode uit
- Evalueer het effect van deze maatregelen voor je ze definitief implementeert of overgaat tot andere maatregelen

42

Check

- Technische resultaten zeugen, biggen, vleesvarkens
 - Scannen zeugen
 - Zeugenboekhouding
 - Voeropname, groei, voerconversie, uitval, sterfte
- Afdrukplaatjes
- Biestcontrole

43

Check

- Pas op voor bedrijfsblindheid
- Blijf kritisch voor je eigen bedrijfsvoering
 - Analyse drinkwater, debiet nippels
 - Temperatuur vloerverwarming
 - Voelers klimaatsturing
 - Afwegen dosators

44

Wat hebben we geleerd...

- Bedrijfsblindheid komt vaak voor
- Vaak basiszaken – management: vooral ondersteunend, is niet altijd DE oplossing
- Veel inzetten op vaccins
- Adviezen worden niet altijd opgevolgd: tijdsgebrek, financieel moeilijk
- Herhalen, herhalen, herhalen
- Meten is weten

45

Wat hebben we geleerd...

- Problemen niet altijd opgelost, bedrijfsdierenarts zorgt voor verdere opvolging
- Laatste antibiotica rapporten nog niet beschikbaar → nog weinig zicht over al dan niet reductie in antibioticagebruik
- Bewustwording gecreëerd bij varkenshouders om stil te staan bij de basiszaken en alert te blijven (PDCA)

46

Eindbrochure

- Digitale brochure voor varkenshouders (en adviseurs)
- Bundeling van praktische informatie en bruikbare tips
- Verspreid via website, nieuwsbrieven

47

OPTIMAAL SPEENMANAGEMENT

inagro

GHENT
UNIVERSITY

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandontwikkeling
Europe investeert
in zijn platteland

DGZ

48

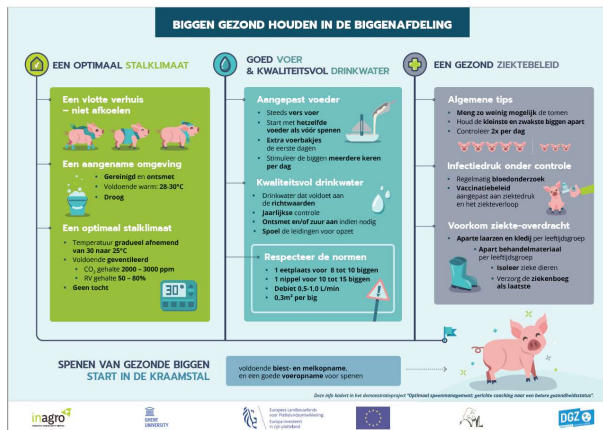
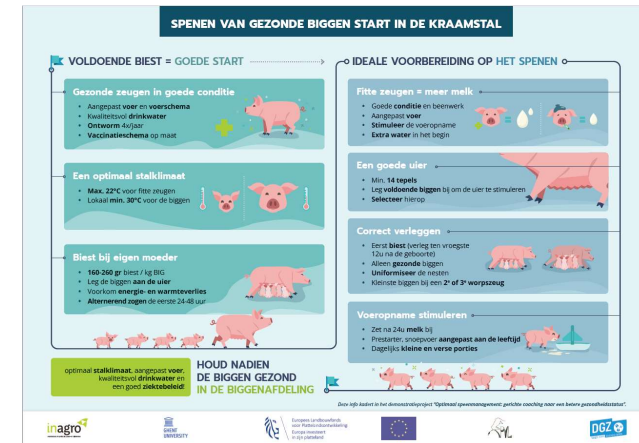
Infographics

- Posters met handige, bruikbare tips rond kraamstalmanagement, biggenafdeling, PDCA-principe
- Waterbestendig, stevig papier → ideaal om in de stal uit te hangen

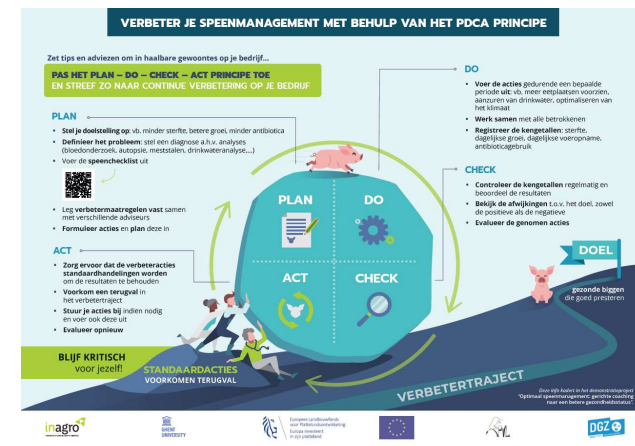
info.varkenshouderij@inagro.be

49

50

51

52

Digitale speenchecklist – info op website

- www.inagro.be

Lees verder...

Wat bundelden de info over de zorg voor jonge biggen.

De ideale verlegstrategie voor biggen in de kraamstal

Om de overlevingskansen van de biggen te vergroten en zo zwaar mogelijk biggen bij de zorg te spreken, worden biggen vaak verlegt.

[Lees meer >](#)

Een optimale melkgift bij de zeug

Voor een vlotte melkgift moet de zeug fit en gezond zijn, wat een voldoende kwaliteitsvoeder en water opneemen en een ideaal stabielheidsniveau hebben.

[Lees meer >](#)

Hoe zorg ik ervoor dat elke big voldoende biest opneemt?

De opname van biest is levensnoodzakelijk voor een big. Een vlotte opstart van de melkgift van de zeug en aandacht voor elk big vormen hiervoor de basis. Inzagro

[Lees meer >](#)

53

Digitale checklist – info op website

- www.inagro.be

Hoe zorg ik voor een vlotte opstart in mijn biggenafdeling?

Opstart van biggen is een technische periode die veel op elk biggetje afhangt. Toch heeft een melkproducente er alle baat bij om zijn biggen in de best mogelijke gezondheidstoestand te overtuigen. Het is belangrijk om de juiste kennis te hebben op de technische productie van het biggetje, maar ook op de eigenlijke gezondheidstoestand.

Stuvia adviseur
Ruthilde Noflet
 100% 27.10.21
[inagro@stuvia.be](#)

Speendip, een veel voorkomend probleem

Bij het speendip worden de biggen niet van moeder melk op voed. Daarom worden ze van plaats naar de kraamafdeling naar de biggenafdeling en komen de melk de eerste dagen niet op. Dit heeft tot veel problemen geleid die het biggetje veel stress opleveren. Het kan ook tot problemen leiden voor de biggen, die niet van moeder melk opvoeden. Het kan ook tot problemen leiden voor de biggen, die niet van moeder melk opvoeden. Het kan ook tot problemen leiden voor de biggen, die niet van moeder melk opvoeden.

54

Andere projecten van Inagro

- Boerenvreugde in de West-Vlaamse kraamstallen (DGZ)
- Leader project “Weerbaarheid in de Westhoek, van boer tot varken en terug”
- Leader project “Weerbare varkens en boeren in Midden West-Vlaanderen
- Leader project “Biofilm: gevaarlijk onzichtbaar”
- CONZOLE: CONDitiemeting en -sturing van Zeugen voor Optimaal LEven & levensproductie (VLAIO)

info.varkenshouderij@inagro.be

55

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

Met de steun van www.vlaanderen.be/pdpo en www.ec.europa.eu/agriculture/

56